

Preek bij 1 Koningen 3 : 4 – 12

1.

Aan het begin van zijn regeerperiode verschijnt de Eeuwige Salomo in een droom, en doet hem een ongelooflijk aanbod: ' Vraag, en ik geef het je'.

Je hoeft je alleen maar even voor te stellen dat één van de huidige wereldleiders zo'n aanbod krijgt, en je beseft onmiddellijk welk risico zo'n aanbod inhoudt.

Trump hebben we bij de aanvaarding van zijn ambtstermijn het Panamakanaal en Groenland horen claimen. Een paar weken later gevolgd door de Gazastrook en de afgelopen week een fors aandeel on de grondstoffen van de Oekraïne. Van Poetin weten we dat hij al vanaf het begin van zijn ambtsperiode uit is op het herstel van het Sovjetrijk en Wit -Rusland, Oekraïne, Georgië, de Baltische Staten en liefst ook nog delen van Finland en Polen terug onder Russische heerschappij wil brengen. Zoals Chi Ping er vanaf zijn aantreden geen geheim van heeft gemaakt vroeg of laat Taiwan te willen inlijven bij China.

Kortom: Salomo aan het begin van zijn regeerperiode dit aanbod te doen is een riskante onderneming. Daarmee wordt het lot van de wereld afhankelijk gemaakt van de verlangens van één mens. En zuchten we al niet genoeg onder de terreur van de dromen en idealen van enkelingen die ongelukkigerwijs aan de macht zijn gekomen.

2.

Daar kun je schande van spreken.

Zoals we dezer dagen terecht
allemaal schande spreken
van het arrogante powerplay
dat Trump en JD Vance
afgelopen vrijdag in het Oval Office ten toon spreiden.
Maar misschien is het zo dat zij,
weliswaar tot in het extreme uitvergroot,
iets laten zien
wat ook niemand van ons vreemd is.
Wie denkt nooit:
Als ik het voor het zeggen had,
dan zou het zo niet gaan,
dan zag de wereld er veel beter uit.
Wij zouden het wel weten!
Ook dat is natuurlijk evenzeer een,
zij het onschuldige,
manier van zelfoverschatting.
Van jezelf een absoluut en onfeilbaar inzicht toekennen.

3.

Dan Salomo.

Die weet het om te beginnen *niet*.

Die heeft bij zijn aantreden
niet een program van actie klaarliggen.

Hoor maar:

“Nu, Heer, mijn God,

U hebt zelf uw dienaar in de plaats van mijn vader David
koning gemaakt toen ik een jonge man was,
niet wetend hoe te leiden in een strijd”.

Bij hem geen zekerheid, maar twijfel.

Ik ben nog maar een jonge man.

Een jongen eigenlijk.

Dus beantwoordt Salomo het aanbod van de Eeuwige
met een wedervraag:

“Geef dan uw dienaar een luisterend hart,
om te kunnen onderscheiden tussen goed en kwaad”.

Een hart dat horen kan — staat er letterlijk.

Een hart met oren — om het poëtisch te zeggen.

Opdat ik kan onderscheiden tussen goed en kwaad.

Hij vraagt geen *kennis* van goed en kwaad.
Daar waren Adam en Eva op uit in het paradijs.
Dan verlang en claim je een positie
waarin je krijgt wat je nu nog ontbreekt:
Dat je het wel weet.
Eens en voorgoed.
En dat met een onaantastbare zekerheid.
En dan hoef je dus niet meer te kunnen luisteren.
Dan wil je als god zijn
Salomo vraagt om het vermogen
te kunnen *onderscheiden* tussen goed en kwaad.
Om van situatie tot situatie te kunnen onderscheiden
wat in *die* situatie het goede is.
Want hoe vaak gebeurt het niet
dat we met de beste bedoelingen
en vanuit op zichzelf te verdedigen idealen
juist het tegengestelde bereiken.
Ja sommige dingen zijn absoluut duidelijk:
Je zult niet doodslaan.
Desondanks waren in 1944 Dietrich Bonhoeffer en de zijnen
ervan overtuigd ,
dat het beramen van een aanslag op Hitler
op dat moment enige juiste wat ze konden doen.
In diezelfde jaren wisten mensen in het verzet
dat in bepaalde situaties liegen geboden
en de waarheid spreken verraad was.
Om tot zulke inzichten te komen
moet je een luisterend hart hebben.
Een open mind.
Om te kunnen opmerken
wat hier en nu, in deze situatie geboden is.

4.

Zo stelt dit verhaal ons voor de vraag,
of wij luisteren kunnen.
Dat lijkt mij voor onze tijd
waarin woorden als mondigheid
en mogen kunnen zeggen wat je denkt
ons op de lippen bestorven liggen
een uiterst *actuele* vraag.

Sociale media zitten zo in elkaar,
dat ze ons voortdurend prikkelen
om te zenden.
Iemand zegt wat.
Waarop anderen dan weer onmiddellijk reageren
met hun mening.
Dat je eerst eens een vraag zou kunnen stellen,
komt niet eens in je op.
Gewoon omdat het niet past is het format
dat X en tiktok ons opdringen.
Zelfs op LinkedIn wordt vooral gezonden.
Iedereen wil gehoord worden.
Maar het is niet genoeg
als alleen *mijn* stem gehoord wordt.
Ik heb ook *andere* stemmen nodig.
En daarom niet alleen een mond, maar ook oren.
En daarbij een hart dat horen wil.
Een open, ontvankelijke houding.

5.

De Duitse socioloog Hartmut Rosa
gebruikt daarvoor het woord “*aufhören*”
Dat betekent in het Duits “*ophouden*”,
Maar Rosa voegt daar een andere betekenis aan toe.
Aufhören is voor hem ook “*ophoren*”,
het vermogen naar *buiten* en naar *boven* te luisteren.
Het eigen vermogen ons laten onderbreken
in ons programma
en ons laten aanspreken.
Zoals Jezus zich in de evangelielezing van vandaag
laat onderbreken door die Kananese vrouw.
Zich door haar weg laat roepen
uit de overtuiging dat zijn missie
zich beperkte tot zijn eigen volk.
Juist dat vermogen maakt ons tot mensen.
Dat we ons kunnen laten raken.
Dat we ons laten onderbreken
in onze eigen drukte,
onze eigen volle agenda,
en ons laten raken.

De wereld is niet stom.
Geen dood materiaal dat ligt te wachten
op wat wij er allemaal mee kunnen maken
en zo mee kunnen verdienen.
De dingen spreken.
Zoals dichters, zangers en kunstenaars
niet moe worden ons duidelijk te maken.
“ Mij spreekt de blomme ene tale”,
dichtte Guido Gezelle ooit,
“mij is het kruid beleefd,
mij groet het al te male wat God geschapen heeft”.
Zelfs als je niet in God gelooft,
is het niet moeilijk om je voor te stellen
wat hij daarmee bedoelt.

En wat voor de dingen geldt,
geldt ook voor onze medemensen.
Wij zijn meer dan de etiketten
die we elkaar opplakken.
Die Kananese vrouw
is niet alleen maar een Kananese vrouw,
een niet Joodse, een heiden,
ze is ook een moeder,
met een ziek kind,
voor wie ze door het vuur gaat.
Een mens in nood
die roept om hulp.

6.
De Bijbel staat niet voor niets
vol met roepingsverhalen
en begint niet voor niets met een vraag:
Adam, waar ben je?
Om er in het daaropvolgende verhaal
direct op te laten volgen:
Waar is je broeder?
Daarmee wil hij ons attent maken
op het feit dat we niet in een zwijgend heelal leven
maar aangesproken worden,

geroepen,
verantwoordelijk gemaakt.
En mens zijn in de volle zin van het woord
is daarvoor aanspreekbaar zijn.
Daarom moeten we van aufhören weten.
Ons laten onderbreken
door wat van boven en van buiten tot ons komt.
Ons uit onze eigen comfortzone,
onze eigen bubbel laten lokken,
en de ruimte te ervaren
van wat er in de ander,
in de dingen
op ons afkomt.
Daarom zijn poëzie, literatuur, kunst en muziek
geen luxe maar noodzaak.
En is het goed op de zondag
ons eigen gedoe te onderbreken
en ons oor te luisteren te leggen
bij verhalen als deze.

Er heeft een stem gesproken.
De Heer is daar!
Antwoordt hem vastbesloten,
Staat voor hem klaar!

Zo moge het zijn.